

oktobar, 2024

ISTRAŽIVANJE O POTREBAMA MLADIH U PLJEVLJIMA

Sadržaj

Uvod i metodologija 3
Obrazovanje 4
Zapošljavanje 4
Bezbjednost i zadovoljstvo zdravstvenim uslugama 5
Slobodno vrijeme 6
Informisanje i participacija 6
Digitalne vještine 9
Preduzetništvo 10
Zaštita životne sredine 10
Kulturni događaji 11
Mentalno zdravlje 11
Zaključci i preporuke 12

Uvod i metodologija

Istraživanje o potrebama mladih koji žive u Pljevljima je sprovedeno sa ciljem utvrđivanja ključnih izazova sa kojima se suočavaju, te njihovih stavova i potreba, kako bi Opština Pljevlja, na osnovu dobijenih podataka, pristupila izradi mjera i aktivnosti koje će odgovoriti na iskazane potrebe.

Prema Zakonu o mladima, pod pojmom *mladi* se podrazumijevaju lica uzrasta od 15 do 30 godina života. [1]

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2023. godine, objavljenim od strane Monstata, opština Pljevlja ima ukupno 24.124 stanovnika.[2] Od toga, 12.000 čine osobe muškog, dok 12.124 čine osobe ženskog pola.[3] Od ukupnog broja stanovnika opštine Pljevlja, uzrasta 15-19 je 1.218, 20-24 1.155, a 25-29 1.228. stanovnika. To znači da mladih ima ukupno nešto preko 3.601 (računajući broj stanovnika uzrasta od 30 godina života), što čini 15% od ukupnog broja stanovnika Pljevalja.

Istraživanje o potrebama mladih u Pljevljima je rađeno u oktobru 2024. godine. U istraživanju je učestvovalo 185 mladih osoba uzrasta od 15 do 30 godina. Istraživanje je obuhvatilo tematske cjeline koje se direktno tiču mladih u Pljevljima i to iz oblasti obrazovanja (formalnog i neformalnog), zapošljavanja, kulture, sporta, zdravstvene i socijalne zaštite, aktivizma, učešća mladih, mentalnog zdravlja i drugih.

Ispitanici su popunjavali onlajn upitnik koji se sastojao od 38 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, kao i pitanja sa ponuđenom petostepenom Likertovom skalom. Upitnik je distribuiran putem različitih kanala komunikacije koje koriste mladi i različitim grupama mladih, tako da je uzorak biran slučajnim putem, sa tendencijom da obuhvati što širi spektar mladih ljudi. U istraživanju je učestvovalo 61.1% ispitanika muškog pola i 36.2% ženskog, dok 5.7% nije htjelo da se izjasni po pitanju pola.

Najveći broj ispitanika je uzrasta od 15-18 godina (64.3%), zatim od 27-30 (17.8%), od 19-22 (9.7%), dok ispitanici uzrasta od 23-26 čine 8.1%.

Kada je u pitanju obrazovni status ispitanika, najveći procenat čine učenici i učenice (64.4%), zatim studenti i mladi sa diplomom osnovnih studija (oba sa oko 10%), 6.5% mladih ima diplomu master studija, dok manji procenti pripadaju mladima koji imaju diplomu doktora nauka, završenu srednju školu i završenu osnovnu školu.

Što se tiče stambenog pitanja mladih u Pljevljima, najveći procenat (65.4%) živi sa primarnom porodicom, odnosno u porodičnoj kući/stanu (41.1%) , te u iznajmljenom smještaju (5.9%). Manji procenat ispitanika živi sa cimerom/kom (1.1%), partnerom/kom (2.7%), sam/a (3.2%).

Prije prelaska na zasebne cjeline pitanja koje su se odnosile na konkretne tematske oblasti, najveći procenat ispitanika (39.5%) svoje zadovoljstvo opštim položajem mladih u Pljevljima ocijenilo je srednjom ocjenom (3). Veći procenti ispitanika ocijenio je položaj mladih kao loš (22.1%),

[1] Član 2 Zakona o mladima (Službeni list Crne Gore, broj 25/2019)

[2] Rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini, Monstat, oktobar 2024, https://monstat.org/uploads/files/popis%202021/saopstenja/PRESS%20KONFERENCIJA%20POPIS%202023_15.10.2024(1).pdf

[3] Rezultati Popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u 2023. (prema polu i startosti), Monstat, oktobar 2024, https://monstat.org/uploads/files/popis%202021/saopstenja/SAOPSTENJE_Popis%20stanovnistva%202023%20I_cg.pdf

odnosno veoma loš (19.5%), u odnosu na broj ispitanika koji taj položaj ocjenjuje kao vrlo dobar (13.5%) ili odličan (5.4%).

Obrazovanje

Kada je u pitanju mišljenje ispitanika prema sistemu formalnog obrazovanja, najveći broj odgovora (51.9%) to zadovoljstvo ocijenio je srednjom ocjenom (3). Međutim, više je ispitanika koji su nezadovoljni (14.1%) ili veoma nezadovoljni formalnim obrazovanjem (13.5%), nego što je onih koji su zadovoljni (17.8%) i vrlo zadovoljni (2.7%).

Kako bi se unaprijedio sistem formalnog obrazovanja, najveći procenat ispitanika smatra da treba poboljšati uslove rada u školama (51.9%), kontinuirano edukovati nastavni kadar u cilju korištenja savremenih nastavnih metoda (47%), podsticati učenike na uključivanje u vannastavne aktivnosti (35.7%). Relativno sličan procenat ispitanika (oko 30%) smatra da je potrebno podsticati vršnjačku edukaciju, ponuditi učesnicima veći broj izbornih predmeta i sadržaja, promovisati stručno obrazovanje i ponuditi učesnicima pomoć u rješavanju problema ukoliko se pojave, dok manji procenti ispitanika navode važnost organizovana kulturnih događaja za mlade talente, smanjenje broja časova u nastavi, cjelovit razvoj učenika i modernizaciju metoda koje se koriste u nastavi, promociju određenih predmeta u skladu sa interesovanjima i talentima učenika, te edukaciju roditelja.

Što se tiče neformalnog obrazovanja, rezultati pokazuju sličan nivo nezadovoljstva, sa najvećim udjelom srednjih ocjena u odgovorima ispitanika, što ukazuje na to da postoji prostor da se sistem neformalnog obrazovanja unaprijedi. Većina ispitanika (46.5%) ocijenila je sistem neformalnog obrazovanja dobrim. Ipak, značajan dio ispitanika nije zadovoljan – 17.3% njih ocijenilo je da je veoma nezadovoljno, odnosno nezadovoljno (18.9%) sistemom neformalne edukacije u ponudi u Pljevljima. Samo 17.3% ispitanika izrazilo je zadovoljstvo sistemom, tačnije – zadovoljno (13%) i veoma zadovoljno (4.3%). Ovi rezultati sugerišu da i u oblasti neformalnog obrazovanja postoji potreba za većom dostupnošću sadržaja mladima i kvalitetnijim programskim aktivnostima kako bi se ispunila očekivanja koja imaju mladi u opštini Pljevlja.

Ispitanici smatraju da se sistem neformalnog obrazovanja prije svega može unaprijediti povećanjem ponude besplatnog sadržaja za mlade (67%), organizacijom više seminara i obuka (47%), otvaranjem psiholoških savjetovališta za mlade (45.9%), radom omladinskih klubova (41.1%), povećanjem informisanosti mladih o međunarodnim programima za mobilnost poput Erasmusa i sličnih (37.8%), te širim spektrom tema kojima su posvećene edukacije i radionice (30.8%) i većom promocijom mladih koji su uspješni, ambiciozni, talentovani.

Zapošljavanje

Na pitanje o trenutnom statusu zaposlenosti, rezultati pokazuju značajnu raznolikost među mladima u Pljevljima. Najveći procenat ispitanika (52.4%) navodi da su još uvijek u procesu obrazovanja, što ukazuje na to da većina mladih još uvijek nije potpuno integrisana na tržište rada.

Sljedeći po zastupljenosti su oni koji nisu zaposleni, sa 28.1%, što je relativno visok procenat i može ukazivati na izazove u zapošljavanju mladih u lokalnoj zajednici.

Dalje, jednak broj ispitanika (9.2%) zaposlen je u struci i van struke. Ovi podaci jasno sugerišu potrebu za usklađivanjem obrazovnih programa sa tržištem rada, kao i jačanje inicijativa koje bi podstakle mlade na preduzetništvo i omogućile im lakšu integraciju u svijet rada, kao i to da i dalje veliki broj mladih radi van svoje struke, što može ukazivati na to da Pljevlja ne nude dovoljan broj poslova u kojima bi se mladi pronašli i odlučili da se vrate u svoj grad po završetku studiranja.

U skladu sa time, veći procenat ispitanika nema radnog iskustva u svim navedenim kategorijama poslova, nego što ima. Procenat onih koji nemaju iskustvo je značajno veći od onih koji imaju u sljedećim kategorijama poslova: stalno zaposlenje, privremeno zaposlenje, sezonski posao, pomaganje porodičnom biznisu, stažiranje, volontiranje, sopstveni biznis. Među pozitivnim odgovorima na ovo pitanje, najviše ih ima u kategoriji sezonski posao, što ukazuje da dosta mladih tokom ljetnjih mjeseci odlazi u gradove sa razvijenim sezonskim turizmom u potrazi za zaposlenjem, a da je opšti nivo radnog iskustva koji su stekli do sada veoma nizak.

Među vještinama koje smatraju ključnim za zaposlenje, 68.8% ispitanika navelo je poznavanje stranih jezika, zatim komunikacijske vještine (63.9%), timski rad (56.3%), motivisanost (54.9%), prilagodljivost (52.1%), kvalitetno obrazovanje (50.7%), radnu etiku (44.4%), poznavanje rada na računaru (42.4%) i organizacione vještine (35.4%).

Kada su u pitanju vještine koje ispitanici smatraju da su ključne za zaposlenje, najveći procenat smatra da je to kvalitetno obrazovanje (68.6%), komunikacione vještine (62.2%), te poznavanje stranih jezika (58.9%). Tu su i druge vještine poput timskog rada (57.8%), prilagodljivosti (50.8%), poznavanje rada na računaru (46.5%), organizacionih vještina (41.6%) i radne etike (37.8%).

Ispitanici smatraju da se problem nezaposlenosti među mladima najprije može riješiti upoznavanjem mladih sa obavezama i pravima na tržištu rada (najviše – 39 - odgovora sa ocjenom 5), zatim podrškom preduzetništvu kroz davanje kredita mladima (34 odgovora sa ocjenom 4), organizovanju posjeta mladih sajmovima zapošljavanja (61 odgovor sa ocjenom 3).

Bezbjednost i zadovoljstvo zdravstvenim uslugama

Veći broj ispitanika ističe da se slaže sa izjavom da se u Pljevljima osjeća bezbjedno: 30.8% se u potpunosti slaže, 29.2% se djelimično slaže, dok 21.1% ima neutralan stav po ovom pitanju. Manji procenti ispitanika se ne slažu (9.2%) ili se uopšte ne slažu (9.7%) sa ovom izjavom.

Kada su u pitanju zdravstvene usluge, mladi su mnogo više nezadovoljni njima nego zadovoljni – zadovoljstvo je iskazalo 18.4%, dok je nezadovoljstvo iskazalo 51.4%. Neutralan stav po ovom pitanju iskazalo je 30.3% ispitanika.

Kao pojave prisutne među omladinom, najveći procenat ispitanika prepoznaje zastupljenost probleme s kockanjem, te narkomaniju i nemar prema mentalnom zdravlju. Nakon toga, u odgovorima su ocijenili da u velikoj mjeri prepoznaju i neinformisanost o reproduktivnom zdravlju, nasilje, kao i depresiju i apatiju.

Ovi podaci ukazuju na to da postoji prostor da se unaprijedi zdravstveni sistem dostupan mladima u Pljevljima, te da se učini dostupnijim i pristupačnijim. Takođe, pojave koje ispitanici uočavaju među mladima jasno ukazuju na to da je potrebno pružiti dodatan vid podrške mentalnom zdravlju mladih i sistemski se posvetiti rješavanju problema zavisnosti od igara na sreću, kroz programe podrške ili kampanje za podizanje svijesti o ovom problemu.

Slobodno vrijeme

Upitani da ocijene na koji način najčešće provode slobodno vrijeme, ispitanici su se najvećim dijelom opredijelili za provođenje vremena na društvenim mrežama ili nastojanja da nauče nešto novo. Nakon toga, među odgovorima našlo se i dosta onih koji se odnose na odlazak u kafić ili diskoteku, organizovanje druženja, bavljenja kreativnim ili sportskim aktivnpstima. Visok procenat negativnih ocjena ukazuje da mladi najmanje vremena provode u Omladinskom klubu ili udruženjima, što može ukazivati na nedovoljnu informisanost mladih o programima koje lokalna zajednica pruža ili o potrebi da se aktivnosti bolje prilagode potrebama mladih. Osim toga, mladi su iskazali da jako malo vremena provode čitajući knjige ili stripove ili pretražujući mogućnosti za jeftina putovanja. Ovi rezultati su dobrim dijelom usklađeni sa trendovima koji postoje među mladima (aktivnost na društvenim mrežama, druženje, itd.), ali ukazuju i na to da mladima nedostaje kulturnog sadržaja i da potencijalno percipiraju izazove kada je putovanje iz Pljevalja ka drugim gradovima po Evropi i svijetu u pitanju.

Sa druge strane, ispitanici smatraju da od sadržaja namijenjenog provođenju slobodnog vremena mladima u Pljevljima nedostaju prije svega društveni i zabavni sadržaji, potom edukativni, kreativni i kulturni sadržaji. Visok procenat prepoznao je i potrebu za kreativnim sadržajima.

Mladi u Pljevljima se najviše informišu o sportskim dešavanjima (60%), kulturnim dešavanjima (53%) i popustima za kupovinu (45.4%). Nakon toga, procentualnim redosljedom, mladi se informišu i o: mogućnostima za putovanje, mogućnostima za dodatno obrazovanje i zaposlenje, prilikama za volontiranje i mogućnostima za učešće u radnim grupama, okruglim stolovima, itd.

Dobijeni odgovori ukazuju na to da postoji potreba da se ponudi dodatni sadržaj u koji bi se mladi uključili u svoje slobodno vrijeme koji je usklađen sa njihovim interesovanjima, kao i da je potrebno dodatno unaprijediti aktivnosti koje se za mlade organizuju u omladinskim protorima i udruženjima.

Informisanje i participacija

Na osnovu odgovora u vezi sa glavnim izvorima informisanja koje mladi koriste u Pljevljima, na prvom mjestu je društvena mreža Instagram, nakon čega slijede lokalni portali (PV Porta, RTPV) i portal Vijesti. Ovi podaci ukazuju na to da mladi preferiraju digitalne kanale, ali i lokalne portale, te da je važno da Opština komunikaciju ka mladima i informisanje o prilikama, događajima i novosima usmjeri ka Instagramu i lokalnim medijima.

Što se tiče toga koliko se mladi slažu sa izjavom da imaju uticaja na donošenje odluka koje ih se tiču u svom gradu, odgovori dominantno gravitiraju ka negativnom polu – ukupno 77.8% se ne slaže s ovim konstatacijom, dok neki stepen slaganja sa istom iskazuje svega 7.6% ispitanika. 14.6% ispitanika nema definisan stav prema ovoj izjavi.

Na osnovu podataka o tome kako mladi učestvuju u poboljšanju zajednice u Pljevljima, može se zaključiti da čak 37.3% mladih uopšte ne učestvuje u aktivnostima u svojoj zajednici. Ovo ukazuje na visok stepen neangažovanosti mladih i potrebu da se razviju aktivnosti i program koji će biti usmjereni na povećanje nivoa uključenosti mladih. Čak 32.4% ispitanika istaklo je da učestvuju u zajednici, ali da vjeruju da to ništa neće promijeniti, a najveći procenat onih koji učestvuju, istakao je da je to učešće u humanitarnim akcijama (31.9%). Osim toga, 20.5% ispitanika učestvovalo je u nekom vidu volonterskih aktivnosti, dok je 18.4% imalo priliku da potpiše neku peticiju/učestvuje u okruglom stolu i na taj način da svoj glas o nekom pitanju u svojoj zajednici.

Činjenica da je najveći procenat mladih koji su iskazali da su imali neko učešće u zajednici učestovovalo u humanitarnim akcijama govori da postoji zadovoljavajuć stepen solidarnosti među mladima, kao i za potrebu za podrškom i promocijom daljih humanitarnih inicijativa u zajednici. Svakako, odgovori ukazuju na to da mladi ne vjeruju da mogu nešto da promijene svojim uključivanjem u zajednicu i da to može biti jedan od razloga zašto se najveći broj njih uopšte ne uključuje, tako da je to indicator donosiocima odluka da je potrebno razviti programe podrške i stimulacije mladima kako bi prepoznali da njihov glas može biti vrednovan i da je aktivizam najzdraviji način da pokrenu promjenu.

Kao glavne prepreke za aktivno učešće mladih u zajednici, preko 76.8% ispitanika navelo je da smatra da su glavni izazov nedostatak dešavanja koja su mladima dovoljno zanimljiva i relevantna. Ovaj podatak ukazuje na potrebu za organizovanjem raznovrsnijih aktivnosti koje će privući i angažovati mlade ljude da se uključe u zajednicu. Takođe, 44.9% ispitanika ukazuje na problem nedostatka inicijative od strane Opštine da se mladi uključe u procese donošenja odluka. Oko 41.6% mladih navelo je finansijske razloge kao prepreku za veće učešće u zajednici. To može sugerisati da su mnogi od njih ograničeni u mogućnosti da učestvuju u aktivnostima zbog troškova vezanih za transport, ulaznice ili druge povezane troškove. Donosioci odluka bi mogli razmotriti obezbjeđivanje subvencija ili besplatnih programa za mlade kako bi se olakšalo njihovo učešće. Osim toga, 36.8% ispitanika smatra da politizacija javnih aktivnosti predstavlja prepreku za njihovo učešće. Ovaj fenomen može dovesti do osjećaja isključenosti ili nepovjerenja među mladima prema aktivnostima koje su povezane s politikom. Sa 30.8% mladih koji ističu kao problem nedovoljno informisanje mladih o prilikama za veće uključivanje u zajednicu, potrebno je razmisliti da li su angažovani efikasni načini informisanja mladih, koji kanali se koriste za tu potrebu i da li informacije stižu do njih na način koji će ih zainteresovati.

Na osnovu podataka o aktivnom članstvu mladih u različitim organizacijama, izdvaja se visok procenat (čak 73.5%) ispitanika koji nisu aktivni članovi nijedne grupe. Ovaj podatak ukazuje na značajan problem s angažmanom mladih u formalnim i neformalnim organizacijama, što može ukazivati na nisku motivaciju ili zainteresovanost za aktivno učestvovanje u društvenim i političkim pitanjima.

Sami 9.7% mladih je aktivno uključeno u nevladine organizacije, a 8.1% u omladinske organizacije, klubove i udruženja. Ovi rezultati sugerišu da su mladi manje zainteresovani za formalizovane oblike angažovanja, što može biti izazov za razvijanje efikasnih programa u koje će se uključiti. Učešće u političkim partijama istaklo je 6.5% ispitanika, a nakon toga procentualno slijede: Savjet mladih, neformalne aktivističke grupe, kao i manja sportska i kulturna udruženja.

Po odgovorima ispitanika, mladi u Pljevljima pokazuju visok stepen uključenosti u aktivnosti na projektu Evropske omladinske kartice (EYCA), te aktivnostima koje realizuje Sekretarijat za sport i mlade Opštine Pljevlja, a odmah zatim je i Američki ugao. Ipak, odgovori ukazuju da postoji prostor da se aktivnosti u omladinskim servisima navedenim u upitniku dodatno prilagode tako da više angažuju i zainteresuju mlade, imajući u vidu da je veliki broj ispitanika istakao da je informisan/a o servisima, ali da ne pohađa dovoljno često aktivnosti. To ukazuje na činjenicu da je potrebno, na osnovu iskazanih potreba mladih, aktivnosti usmjerene ka njima prilagoditi tako da odgovaraju potrebama i interesovanjima mladih u Pljevljima. Mladi su najmanje informisani o Kreativnom habu, a potrebno je povećati nivo informisanosti mladih i o drugim omladinskih servisima koje Opština pruža ili podržava, prilagodivši komunikaciju kanalima koji su najprijemčiviji mladima.

Kada je konkretno Evropska omladinska kartica (EYCA) u pitanju, a naročito imajući u vidu da je saradnja projekta i Opštine Pljevlja uspostavljena tek u aprilu tekuće godine, zadovoljavajuć procenat ispitanika (21.6%) aktivno koristi karticu i uključeno je u dešavanja na programu. Međutim, postoji procenat ispitanika koji su čuli za EYCA karticu ali nisu aktivni korisnici (31.4%) ili nisu sa njom i dalje dovoljno upoznati (45.9%), što ukazuje na to da je ovaj broj mladih ljudi (više od 70%) neophodno dodatno informisati, pa se Opštini preporučuje da kroz kanale informisanja mladima dodatno predstavi pogodnosti koje im kartica pruža, te kako oni mogu da se uključe u kreiranje novih benefita u okviru ovog programa (na primjer, predlaganjem popusta u svom gradu koje žele da vide na EYCA programu) i slično.

U istraživanju, ispitanici su imali priliku da navedu promjene koje žele da vide u svom gradu u narednih 5 godina, što je sjajan vid povratne informacije donosiocima odluka o tome kakve su zaista potrebe i želje iz ugla mladih u Pljevljima, te im pomogle u tome da izradom novog Lokalnog akcionog plana na te potrebe što je moguće bolje i odgovore. Analiza odgovora ukazuje na nekoliko dominantnih tema. Prvo, prioritet za većinu mladih je unapređenje mogućnosti za zapošljavanje, što uključuje otvaranje novih radnih mjesta i poboljšanje uslova rada. Veći broj ispitanika ukazuje na potrebu za podrškom pri zapošljavanju mladih, uključujući mjere kao što su povoljni stambeni krediti i olakšice za mlade bračne parove.

Drugi značajan aspekt odnosi se na potrebu za kulturnim i rekreativnim sadržajem. Mladi ističu da Pljevljima nedostaje adekvatan kulturni sadržaj u vidu pozorišta, koncertnih prostora, bioskopa i omladinskih centara. Postoji i izražena potreba za sportskim sadržajem, posebno bazenom, sportskim terenima i dodatnim prostorima za slobodne aktivnosti. U tom smislu, uvođenje omladinskih sekcija, klubova, edukativnih radionica i sportskih manifestacija percipirano je kao način obogaćivanja društvenog života i prevazilaženja monotonije.

Ekološka pitanja, naročito smanjenje zagađenja vazduha, takođe su visoko rangirana u odgovorima. Mladi smatraju da bi čišći vazduh i zelene površine učinili grad privlačnijim za život, dok bi dodatne inicijative za očuvanje životne sredine omogućile zdraviji način života. Mnogi su izrazili zabrinutost zbog odlaska mladih i smanjenja prirodnog priraštaja, ističući da su kvalitetniji životni uslovi i ekološka sigurnost ključni za demografsku stabilnost.

Osim navedenih prioriteta, među mladima je prepoznata i potreba za unapređenjem obrazovanja kroz otvaranje fakulteta i razvoj stručne obuke. Jedan broj ispitanika smatra da bi otvaranjem fakulteta i visoko-kvalitetnih stručnih programa mladi mogli ostvariti svoje profesionalne ambicije unutar grada, čime bi se smanjila emigracija i povećao uticaj lokalnog obrazovanog kadra na razvoj zajednice.

Značajan dio ispitanika je izrazio osjećaj nemoći da sami iniciraju promjene zbog prisutnosti političkih i društvenih prepreka. Mladi apeluju na lokalne donosioce odluka da aktivno uključe mlade u procese donošenja odluka i vrednovanja njihovih ideja, čime bi se obezbijedio podsticaj za njihov ostanak u Pljevljima i dala im se motivacija da se dodatno angažuju u svojoj zajednici.

Digitalne vještine

Najveći broj ispitanika (36.2%) ocijenio je da je veoma zadovoljan svojim digitalnim vještinama, što ukazuje na visoki nivo samopouzdanja kada je u pitanju korišćenje digitalnih alata i tehnologija. Ovo je značajan pokazatelj da se dobar dio mladih osjeća kompetentno u digitalnoj sferi.

Zajedno sa onima koji su relativno zadovoljni svojim digitalnim vještinama (34.6%), jako veliki procenat ispitanika (70.8%) se nalazi u gornjoj polovini skale, što sugeriše generalno pozitivan stav prema sopstvenim digitalnim vještinama.

Umjereno zadovoljstvo svojim digitalnim vještinama iskazalo je 23.8% ispitanika, što signalizira da su ovi mladi ljudi neutralni u pogledu svojih digitalnih sposobnosti – možda osjećaju da posjeduju osnovne vještine, ali im nedostaje naprednije znanje ili sigurnost u korišćenju kompleksnijih tehnologija.

Svega 10 ispitanika ukupno ocijenilo je svoje digitalne vještine ocjenom 1 ili 2 (5 sa 1 i 5 ispitanika sa 2) , što ukazuje na nizak nivo samopouzdanja ili možda na objektivni nedostatak znanja u oblasti digitalnih tehnologija, ali kod veoma malog broja mladih. Ova grupa može predstavljati ciljnu populaciju za obuke i edukacije u oblasti digitalnih vještina.

Oko 75.7% ispitanika koristi internet svakodnevno za obrazovanje i informisanje, što ukazuje na to da se jako veliki broj mladih oslanja na digitalne resurse kao podršku za svoje učenje i informisanje, kao i da su izrazito vični u korištenju digitalnih alata i da na istima provode dosta vremena. Ovo je važan podatak jer svakodnevna upotreba interneta u edukativne svrhe znači visok stepen oslanjanja na digitalne izvore i potrebu za razvojem kritičke digitalne pismenosti, ali i korisna informacija kada je dosezanje mladih u pitanju (kroz digitalne kanale).

Tek 19.5% ispitanika koristi internet u ove svrhe na nedeljnom nivou, dok manji procenti koriste mjesečno ili rjeđe. Iako se radi o znatno manjim procentima nego što je slučaj sa mladima koji internet koriste svakodnevno, važno je razmotriti i moguće razloge zašto neki ispitanici ne koriste internet svakodnevno u te svrhe – to može biti rezultat nedovoljne dostupnosti resursa, manjak digitalnih vještina ili drugačije prioritizacije vremena.

Preduzetništvo

Najveći procenat ispitanika (40.5%) srednje je ocijenilo nivo podrške koju Opština Pljevlja pruža mladima koji žele da se opredijele za preduzenički put. Ova grupa ne izražava ni potpuno zadovoljstvo ni izrazito nezadovoljstvo, što može ukazivati na to da postoji neka podrška, ali ona nije dovoljno razvijena ili nije lako dostupna.

Više ispitanika istaklo je da je nezadovoljno (23.3%) ili veoma nezadovoljno (17.8%) podrškom koja se pruža mladima u domenu preduzetništva, nego što je to slučaj sa ispitanicima koji su nivoom te vrste podrške ka mladima zadovoljni, tj. veoma zadovoljni (15.7%, odnosno 2.7%).

Takođe, odgovori ispitanika ukazuju na to da interesovanje mladih za preduzetničke vode svakako postoji, što znači da bi Opština trebalo da tu potrebu više prepozna i ponudi više aktivnosti i sadržaja koji će pomoći mladima da započnu i razvijaju svoje biznise. Skoro 49% ispitanika smatra da među mladima u Pljevljima postoji želja za pokretanjem sopstvenog biznisa, dok samo 9.7% smatra da ta želja ne postoji. Ovi podaci ukazuju na to da Opština ima prostor da razvije dodatne sisteme podrške preduzetništvu među mladima – od radionica usmjerenih na razvijanje biznisa, susreta i razgovora s preduzetnicima, do učešća u programima namjenjenim razvoju biznis ideja. Takođe, 41.6% ispitanika navelo je da interesovanje za preduzetnički put "možda postoji" među mladima, što može ukazivati na to da se o ovoj temi dovoljno ne govori, da mladi rijetko imaju priliku da čuju da li njihovi vršnjaci razmišljaju o započinjanju sopstvenog biznisa ili ne, što znači da treba razviti više događaja, seminara, obuka i drugih aktivnosti usmjerenih na ovu oblast kako bi se tema dodatno popularizovala među mladima, naročito imajući u vidu potrebu Pljevalja za diverzifikacijom lokalne privrede.

Zaštita životne sredine

Veliki procenat ispitanika (82.7%) ocijenio je da im je bitna, tj. veoma bitna briga o zaštiti životne sredine, što ukazuje da postoji visok stepen svijesti među mladima u postojećim problemima zaštite životne sredine u Pljevljima i težnja da se za iste pronađe rješenje. Samo 3 ispitanika istakla su da im je ova nema manje bitna ili nebitna. Ukupno 11.4% ispitanika ima neutralan stav po ovom pitanju. Ovi rezultati ukazuju, ipak, da je ovo tema od izuzetnog značaja za mlade, te da je potrebno adresirati je na adekvatan način koji bi pružio mladima priliku da se uključe u brigu o zaštiti životne sredine.

Paralelno sa time, veoma sličan procenat ispitanika jeste i nije upoznat sa ekološkim akcijama koje su organizovane u Pljevljima – 50.8% jeste upoznato, dok 49.2% nije. Iako je zadovoljavajuć broj mladih koji jesu upoznati sa ovim akcijama, činjenica da dosta mladih nije upoznato ukazuje na to da je potrebno kvalitetnije informisati mlade o postojećim akcijama, koristeći kanale komunikacije koje oni najviše koriste, prilagoditi akcije mladima i pružiti im priliku da vide prostor da se u iste uključe kao aktivni korisnici i donesu promjenu.

Kulturni događaji

Kada je u pitanju posjeta mladih kulturnim događajima organizovanim u Pljevljima, najveći procenat ispitanika (44.3%) istakao je da ih ne posjećuje dovoljno, jer ih nema u dovoljnoj mjeri. Manji procenat, 28.1%, naveo je da često posjećuje kulturne događaje, a gotovo isto toliko ispitanika (27.6%) istakao je da se ne interesuje pretjerano za kulturne događaje. Inercija koju pokazuje određeni procenat mladih (nedostatak interesovanja za ovu oblast) može da proizilazi iz nedovoljno razvijene ponude kulturnih događaja, što zajedno ukazuje na to da je potrebno diverzifikovati ponudu, razviti redovan plan kulturnih događaja tokom cijele godine i pružiti mladima priliku da se upoznju sa kulturnim formama sa kojima do sada možda nisu imali priliku.

Upravo u skladu sa time, u odgovorima u kojima su ispitanici naveli prijedloge kulturnih događaja koje bi željeli da vide u svom gradu, najveći broj ispitanika (82.2%) izrazio je želju za većim brojem

koncerata, što ukazuje na visok nivo interesa za muzičke događaje. Ovo je jasan pokazatelj da mladi žele dinamične i zabavne kulturne aktivnosti u kojima mogu učestvovati.

Isti procenat ispitanika istakao je interesovanje za izložbe, što sugeriše značajan interes za vizuelnu umjetnost i kulturne manifestacije koje uključuju izložbe slika, fotografija, skulptura i sličnih umjetničkih formi.

Zatim, sa 49.7% odgovora, tu su pozorišne predstave, a sličan procenat odgovora (oko 23-30%) pripada izložbama, predavanjima iz oblasti umjetnosti i kulture, okruglim stolovima i književnim večerima (redom, od najvećeg procenta ka najmanjem). Manji broj odgovora pripada: standup večerima, folkloru i događajima posvećenim očuvanju tradicije, filmskim večerima i događajima iz oblasti istorije.

Mentalno zdravlje

Ispitanici su, generalno, pokazali visok stepen nezadovoljstva među mladima u vezi s dostupnošću i kvalitetom podrške mentalnom zdravlju. Skoro polovina ispitanika (42.2%) izrazilo je veliko nezadovoljstvo dostupnom podrškom za mentalno zdravlje, što ukazuje na ozbiljan manjak resursa ili nepristupačnost usluga, dok su nešto manji procenti ispitanika nezadovoljni (22.7%) ili imaju neutralan stav po ovom pitanju (28.1%). Takođe, ovaj visok procenat može biti povezan s nedovoljno informacija o postojećim resursima, nedostatkom specijalizovanih usluga za mlade, ili moguće stigmatizacijom kada je u pitanju mentalno zdravlje.

U skladu sa time, pitanje koje se odnosilo na to koliko često ispitanici osjećaju da bi im značilo da imaju podršku psihologa ili psihoterapeuta, 34.1% istaklo je da osjeća potrebu povremeno, a 25.4% često, 21.6% rijetko, a 18.9% nikada. Ovi odgovori ukazuju na to da postoji nesklad između ukupnog broja mladih koji u različitim intervalima osjeća potrebu za podrškom mentalnom zdravlju (81.1%) i zadovoljstva postojećom podrškom, te da je potrebno dodatno unaprijediti servise za podršku mentalnom zdravlju i učiniti ih dostupnijim mladima, kao i raditi na podizanju svijesti mladih o tome kako se pravilno boriti sa problemima mentalnog zdravlja, kako ih prepoznati i adresirati, te pomoći da se ukloni stigma koja se vezuje za ovu temu.

Ispitanici su na kraju upitnika imali priliku da daju dodatne komentare, istaknu svojim riječima one oblasti za koje smatraju da su posebno prioritetne kada je njihov uticaj na poboljšanje uslova života mladih u Pljevljima u pitanju, ali i da sugerišu određene teme koje nisu obuhvaćene istraživanjem, a za koje oni smatraju da su važne. Jedan od najizraženijih aspekata koje su ispitanici svojim riječima izdvojili je potreba za unapređenjem mentalnog zdravlja, gde mnogi mladi naglašavaju važnost sistemske podrške u vidu redovnih konsultacija sa psiholozima, kako u školama tako i u zajednici, posebno zbog visoke stope stresa, anksioznosti i drugih izazova. U tom kontekstu, povećan broj rekreativnih i terapeutskih prostora (npr. sportski tereni i omladinski centri sa dostupnim stručnjacima) ocijenjen je kao ključan za prevenciju problema zavisnosti i vršnjačkog nasilja, koje mladi identifikuju kao rastuće probleme.

Ispitanici takođe predlažu povećanje aktivnosti koje jačaju preduzetnički duh među mladima, sa akcentom na podršku za mlade preduzetnike i olakšice za otpočinjanje biznisa. Ovaj vid podrške smatra se potrebnim kako bi se mladi podstakli da ostanu u Pljevljima i doprinesu lokalnom ekonomskom razvoju. Osim toga, prijedlog je da se smanji prisustvo kladionica i drugih rizičnih objekata, kao i da se stvore sadržaji koji bi mladima pružili pozitivne alternative.

Nekoliko ispitanika naglašava potrebu za uređenjem infrastrukture u vidu biciklističkih staza, trotoara i bezbjednih raskrsnica koje bi omogućile lakši pristup školama i kulturnim događajima. Takođe, naglašena je potreba za širim pristupom javnom prevozu i obezbjeđivanjem besplatnog interneta u prostorima za mlade.

Ova analiza ukazuje na široku lepezu potreba koje se uklapaju, ali i prevazilaze inicijalne teme upitnika, pri čemu su ključni elementi sistemska podrška mentalnom zdravlju, preduzetničke inicijative i kontinuirano unapređenje infrastrukture prilagođene mladima.

Zaključci i preporuke

Na osnovu analize dobijenih odgovora mladih uzrasta od 15-30 godina sa teritorije opštine Pljevlja, mogu se izvesti zaključci podijeljeni po tematskim oblastima:

Na osnovu istraživanja među mladima u Pljevljima, jasno je da postoji potreba za efikasnijim i inovativnijim pristupima informisanju i angažovanju mladih, s ciljem poboljšanja njihovog uticaja u zajednici. U nastavku su ključni nalazi i preporuke na osnovu obrađenih podataka.

Informisanje i ključni kanali komunikacije

Mladi su primarno fokusirani na Instagram i lokalne portale (PV Portal i RTPV) kada je informisanje u pitanju. Time se naglašava važnost usmjerenja komunikacije Opštine ka ovim digitalnim kanalima kako bi se lakše dosegao mlađi auditorijum i kako bi ključne informacije i pozivi usmjereni ka mladima došli do što većeg broja njih. Takođe, Opština bi trebalo da razvije i aktivno održava prisustvo na Instagramu i ojača saradnju s lokalnim portalima za brže i efikasnije širenje informacija važnih za mlade.

Percepcija uticaja mladih na donošenje odluka

Sa čak 77,8% mladih koji osjećaju da nemaju dovoljno uticaja na odluke u zajednici, što ukazuje na osjećaj marginalizacije, potrebno je kreirati participativne programe koji će omogućiti mladima direktno učešće u procesima donošenja odluka, kao i promovisati akcije koje demonstriraju konkretne promjene zahvaljujući njihovom angažovanju. Mladima je važno staviti do znanja da, nezavisno od političkog ili društvenog konteksta, koji su naveli kao jednu od briga, mogu da utiču na oblikovanje odluka koje ih se tiču, tako da se na Opštini da pokaže inicijativu ka mladima, da ih informiše o načinima na koji mogu da se uključe u zajednicu i da im da platformu pomoću koje njihov glas može da se čuje.

Učešće u zajednici i prepreke

Čak 37,3% mladih ne učestvuje u aktivnostima zajednice, dok 32,4% smatra da njihovo angažovanje neće donijeti promjenu, što su brojke koje ukazuju na veliku inertnost mladih i nedostatak vjere u to da mogu da doprinesu promjeni na bolje. Potrebno je razradizi plan i program aktivnosti koje će biti prilagođene mladima i u kojima će direktno moći da vide svoj uticaj. Budući da se najveći dio angažmana odnosi se na humanitarne aktivnosti, to je dobra osnova da se krene od istih, te da se prije svega razvije niz humanitarnih, ali i volonterskih aktivnosti usmjerenih na pomoć sugrađanima kojima je ona potrebna i zajednici. Nedostatak zanimljivih događaja (76,8%), finansijske barijere (41,6%), i osjećaj politizacije (36,8%) su ključne prepreke za veću participaciju mladih, zbog čega bi Opština trebalo da razmisli o diverzifikaciji događaja, davanju finansijskih

olakšica i popusta za mlade kako bi doprinijela smanjenju uticaja ovih faktora na participaciju mladih. Osim toga, Opština bi mogla podržati razvoj raznovrsnijih i besplatnih aktivnosti, smanjiti politizaciju javnih događaja, i raditi na motivisanju mladih kroz kreiranje akcija koje pokazuju konkretne rezultate.

Aktivno članstvo u organizacijama

Visokih 73,5% mladih nisu članovi nijedne formalne grupe. To ukazuje na manjak zainteresovanosti ili dostupnih opcija za angažman, zbog čega je potrebno promovisati koristi od aktivnog članstva i otvoriti nove prilike za učlanjenje u organizacije i klubove, kako bi se povećao broj mladih uključenih u društveni aktivizam.

Zapošljavanje i preduzetništvo

Mladi izražavaju potrebu za novim radnim prilikama i podrškom za pokretanje biznisa, pri čemu gotovo polovina ispitanika pokazuje interes za preduzetništvo. Opština bi trebala usmjeriti podršku ka razvoju preduzetničkih programa, mentorstva, i mogućnosti zapošljavanja za mlade, kao i raditi na popularizaciji preduzetničkog puta među mladima kroz radionice i seminare. Osim toga, potrebno je pokrenuti razgovore među mladima na temu preduzetništva (okrugle stolove, panel diskusije, razgovore sa preduzetnicima), kako bi se mladi informisali dodatno o prilikama koje im se otvaraju i podstakli da sa vršnjacima razmjenjuju ideje, udružuju se i osnivaju zajedničke biznise.

Kulturne aktivnosti

Mladi su izrazili snažnu želju za većim brojem koncerata, izložbi i pozorišnih predstava, kao i redovnim kulturnim dešavanjima, ali i nazadovoljstvo ponudom kulturnih događaja koja je trenutno aktuelna. Veliki broj mladih iskazao je nedostatak interesovanja ka kulturnim događajima, što ukazuje na visok stepen nezainteresovanosti i potrebu da Opština unaprijedi program kulturnih događaja i opšti stepen kulturne informisanosti. U to ime, potrebno je organizovati raznovrsne kulturne događaje prilagođene interesima mladih, uključujući koncerte i vizuelne umjetnosti, i obezbijediti redovan godišnji plan kulturnih aktivnosti koji će se realizovati u javnim prostorima na kojima se okupljaju mladi.

Ekološka svijest i participacija

Briga o životnoj sredini je veoma važna za mlade (82,7%). Ipak, skoro polovina nije upoznata s ekološkim akcijama u gradu. Ovo potvrđuje visok stepen svijesti među mladima kada je ova tema u pitanju, te je potrebno iskoristiti takvo stanje i povećati informisanost o ekološkim projektima, te organizovati akcije čišćenja i očuvanja životne sredine prilagođene mladima, kako bi se povećala njihova uključenost. Pri planiranju istih, važno je mladima dati do znanja da učešćem u ovim akcijama mogu da doprinesu u određenoj mjeri da se unaprijedi stanje životne sredine, kako bi se povećao opšti nivo aktivizma među mladima i podstakli da u budućnosti i sami realizuju slične akcije.

Mentalno zdravlje

Skoro polovina mladih smatra da im nije dostupna adekvatna podrška za mentalno zdravlje, iako veliki procenat njih ističe da je u određenoj mjeri osjetio poteškoće sa mentalnim zdravljem u

nekom periodu života. Opština bi trebalo da unaprijedi dostupnost i kvalitet mentalno-zdravstvene podrške za mlade i radi na uklanjanju stigme, kroz edukativne kampanje i saradnju sa stručnjacima.